

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

Ministrstvo za kmetijstvo in okolje / Ministrstvo za okolje in prostor
poslano na naslove: gp.mko@gov.si, tanja.bogataj@gov.si, gp.mop@gov.si

Ljubljana, 6.11.2014

Nevladne organizacije delovne skupine Učinkovita raba virov in odpadki, ki deluje v okviru mreže Plan B za Slovenijo, podpiramo minimalne zahteve razširjene odgovornosti proizvajalca, kot jo predlaga Evropska komisija v okviru sprememb direktiv o odpadkih

Na spletni strani Ministrstva za kmetijstvo in okolje je objavljen **poziv k sodelovanju oziroma oddaji pripomb in predlogov na predlagane spremembe** direktiv o odpadkih. Ena od predlaganih sprememb se nanaša na načelo razširjene odgovornosti proizvajalcev.

Razširjena odgovornost proizvajalca pomeni, da proizvajalci, ki dajejo na trg določene vrste izdelkov in embalaže, postanejo finančno in/ali organizacijsko odgovorni za te izdelke in embalažo tudi po izteku njihove življenjske dobe. Ker do sedaj EU v zakonodaji ni točno definirala tega načela, so se v državah razvili različni sistemi. Tudi v Sloveniji poznamo probleme s shemami, predvsem zaradi nepreglednosti sistema, prispevkov proizvajalcev ter nedorečenih vlog in odgovornosti posameznih akterjev.

Evropska komisija je v predlaganih spremembah jasno definirala načelo razširjeno odgovornosti proizvajalca ter podala minimalne zahteve.

V mreži Plan B za Slovenijo **v celoti podpiramo predlagano spremembo** Direktive 2008/98/ES o odpadkih glede razširjene odgovornosti proizvajalca. **Ministrstvu za okolje in prostor predlagamo**, da:

- ob spreminjanju nacionalne zakonodaje deljeno odgovornost v celoti nadomesti z razširjeno odgovornostjo proizvajalca ter upošteva vsaj minimalne zahteve, kot so definirane v predlogu sprememb evropske zakonodaje,
- v pogovorih z deležniki že sedaj upošteva usmeritve, ki jih podajajo te spremembe,
- postopoma prične oblikovati sistem shem tako, kot predlagajo te spremembe predvsem na področju finančnih prispevkov proizvajalcev ter preglednosti njihovega delovanja.

PODROBNEJŠA UTEMELJITEV

Razširjena odgovornost proizvajalca

Razširjena odgovornost proizvajalca pomeni, da proizvajalci, ki dajejo na trg določene vrste izdelkov in embalaže, postanejo finančno in/ali organizacijsko odgovorni za te izdelke in embalažo tudi po izteku njihove življenjske dobe. Na ravni EU se uporablja na področjih embalaže, električne in elektronske opreme, vozil ter baterij in akumulatorjev. Direktive, ki urejajo te odpadkovne tokove imajo tudi določene cilje recikliranja, izražene v deležih teh izdelkov, danih na trg. V ta namen so na nacionalni ravni nastale t.i. sheme, v katere proizvajalci vplačujejo določene zneske, s katerimi potem ta shema zagotavlja ločeno zbiranje ter doseganje predpisanih ciljev. V Sloveniji takšen sistem velja še za gume, zdravila in nagrobne sveče, s tem, da za te odpadkovne tokove niso predpisani cilji recikliranja.

Problemi

Ker do sedaj EU v zakonodaji ni točno definirala razširjene odgovornosti proizvajalca, so se v državah razvili različni sistemi. V Sloveniji so ob prenosu evropske zakonodaje v nacionalni pravni red razumeli kot *deljeno odgovornost*, po kateri smo končni uporabniki (oziroma občine, ki za ravnanje z odpadki podelijo koncesijo komunalnim podjetjem) zadolženi finančno in organizacijsko poskrbeti za ločeno zbiranje teh izdelkov in embalaže iz gospodinjstev, proizvajalci pa od tu dalje za njihovo predelavo in odstranjevanje. V Nemčiji so to prvotno razumeli kot finančno in organizacijsko odgovornost v celoti (se pravi tudi za ločeno zbiranje v gospodinjstvih), vendar se je z vstopom več shem začel sistem podirati. Podobno se je zgodilo pri nas. Sistem je namreč postal nepregleden predvsem glede tega, koliko in kateri proizvajalci v resnici plačujejo v shemo. V ostalih državah EU so sistemi nekje vmes med tema dvema pristopoma.

Kot rečeno tudi v Sloveniji poznamo probleme s shemami. Embalaža je najbolj na udaru v komunalnih službah, kjer so v zadnjih nekaj letih proti koncu leta ostajale velike količine, ki jih sheme niso hotele prevzeti z argumentom, da so to že storile za vso odpadno embalažo, za katero so njihovi proizvajalci vplačali embalažnino. Podobno se dogaja tudi pri drugih vrstah shem, a mogoče niso tako izraziti, ker imajo ostali odpadkovni tokovi na osnovi razširjene odgovornosti proizvajalca možnost ločenega zbiranja tudi na drugačen način (gospodinjstva lahko odpadni izdelek oddajo ob nakupu novega). Zaradi deljene odgovornosti so občine oziroma komunalne službe morale poskrbeti za infrastrukturo ter ločeno zbiranje teh vrst odpadkov in vse kar zberejo tudi *brezplačno oddati* shemam. Na drugi strani so z nastajanjem vedno več shem te pričele med sabo tekmovati za proizvajalce tako, da jim obljublajo čim ugodnejše pogoje, tudi nižje embalažnine. In proizvajalci najbrž tudi izkoriščajo nepreglednost sistema in ne povedo točno koliko česa dajo na trg. Poleg tega so se znotraj shem razvili ali povezali sistemi sortiranja in predelave. Kapacitet za kvalitetno sortiranje in recikliranje Sloveniji pravzaprav ni veliko, in večina tako zbranih količin oddajajo naprej v tujino, kjer jih potem dodatno razstavljajo, sortirajo in prodajajo v reciklažo.

Princip deljene odgovornosti na področju shem je bil po našem mnenju že do sedaj v nasprotju z načelom razširjene odgovornosti proizvajalca in s tem tudi z evropsko zakonodajo.

Predlog sprememb odpadkovne zakonodaje na ravni EU

V predlaganih [spremembah odpadkovne zakonodaje](#), ki so del paketa krožnega gospodarstva, je navedena definicija razširjene odgovornosti proizvajalca (EPR) kot *operativna in/ali finančna*

odgovornost proizvajalca za proizvod, razširjena na popotrošniško stopnjo življenjskega cikla proizvoda.

V Prilogi VII so predlagane minimalne zahteve za razširjeno odgovornost proizvajalca, ki od držav članic med drugim zahtevajo, da:

- zagotovijo jasno opredelitev vlog in odgovornosti udeležencev pri izvajanju razširjene odgovornosti proizvajalca,
- določijo postopek poročanja, namenjen zbiranju podatkov o proizvodih, danih na trg, ter o njihovem zbiranju in obdelavi, zagotovijo, da finančni prispevki proizvajalcev:
  - pokrijejo celotne stroške ravnanja z odpadki, vključno z ločenim zbiranjem in obdelavo,
  - upoštevajo prihodke od prodaje sekundarnih surovin,
  - se izračunajo glede na dejanske stroške,
  - podpirajo pobude za preprečevanje nastajanja odpadkov,
- določijo postopek priznavanja za sheme tako da bi:
  - zagotovile preglednost shem glede prispevkov,
  - zagotovile mehanizem samonadzora na podlagi rednih pregledov shem, ki jih opravijo tretje osebe in pri katerih se preveri:
    - dobro finančno poslovanje sheme in porabe sredstev,
    - ustrezno zbiranje in obdelava odpadkov, nadzor nad zakonitostjo pošiljk odpadkov ter kakovostjo podatkov in poročanja,
- opredelijo sorazmerne sankcije v primeru neizpolnjevanja ciljev in/ali neupoštevanja navedenih zahtev,
- določijo ustrezna sredstva za spremljanje in izvrševanje ter organizirajo formalen in reden dialog med zadevnimi udeleženci.

V mreži Plan B za Slovenijo v celoti podpiramo predlagano spremembo Direktive 2008/98/ES o odpadkih glede razširjene odgovornosti proizvajalca. Ministrstvu za okolje in prostor predlagamo, da:

- ob spreminjanju nacionalne zakonodaje deljeno odgovornost v celoti nadomesti z razširjeno odgovornostjo proizvajalca ter upošteva vsaj minimalne zahteve, kot so definirane v predlogu sprememb evropske zakonodaje,
- v pogovorih z deležniki že sedaj upošteva usmeritve, ki jih podajajo te spremembe,
- postopoma prične oblikovati sistem shem tako, kot predlagajo te spremembe predvsem na področju finančnih prispevkov proizvajalcev ter preglednosti njihovega delovanja.

Paket o krožnem gospodarstvu je priložnost

Paket o krožnem gospodarstvu, ki ga je julija letos objavila Evropska komisija, odpira priložnost razvoju na področju preprečevanja nastajanja odpadkov, okolju prijaznega oblikovanja, ločenega zbiranja ter recikliranja odpadkov. Surovine v odpadkih je povezala z zelenim podjetništvom in zelenimi delovnimi mesti. V celoten paket bo v naslednjih letih usmerjala finančno podporo. Zato predlagamo, da Ministrstvo za okolje in prostor odpre problematiko urejanja področja ravnanja z odpadki tudi v drugih resorjih ter tako zagotovi razvoj izbranih (npr. specializacija za razstavljanje in recikliranje električne in elektronske opreme) in z recikliranjem povezanih dejavnosti v Sloveniji. Prepričani smo, da krožno

gospodarstvo ponuja priložnost Sloveniji za lažji izhod iz krize, ob enem pa s premišljenimi ukrepi in projekti lako zagotovimo tudi črpanje za to potrebnih sredstev iz EU.

Pripravila:

Erika Oblak, Društvo Ekologi brez meja

Članice delovne skupine Učinkovita raba virov in odpadki:

Center za trajnostni razvoj podeželja Kranj,

Društvo za trajnostni razvoj Duh časa,

Društvo Ekologi brez meja,

Društvo za energetska ekonomiko in ekologijo Slovenski E-forum,

Društvo Gibanje za trajnostni razvoj,

Društvo Temno nebo Slovenija,

Greenpeace v Sloveniji,

Inštitut za trajnostni razvoj,

Kulturno ekološko društvo Smetumet,

Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj.